

Zmiany w Kodeksie Postępowania Cywilnego

Grażyna Sylwestrzak

Radca prawny

g.sylwestrzak@kochanski.pl

+48 660765 910

Nowelizacja KPC

Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego z dnia 16 września 2011 roku, która obowiązuje od 3 maja 2012 roku wprowadza szereg zmian w procedurze cywilnej istotnych z punktu widzenia uczestników procesu.

Jedną z kluczowych zmian jest likwidacja odrębnego postępowania gospodarczego. Od 3 maja 2012 roku obowiązywać będzie jedna procedura dochodzenia roszczeń w sprawach cywilnych, niezależnie od tego czy stroną jest przedsiębiorca czy osoba nie prowadząca działalności gospodarczej. Nowelizacja z założenia miała stanowić odpowiedź na głosy krytyki pod adresem postępowania gospodarczego, a w szczególności jego sformalizowanego charakteru. Jednakże charakter i kierunek wprowadzanych zmian zastanawia czy ustawodawca odpowiadając na tę krytykę poszedł we właściwym kierunku. Nowelizacja likwidując postępowanie gospodarcze nie likwiduje rygoru tego postępowania, jedynie go modyfikuje i przy tym rozszerza jego działanie na cały proces cywilny. Ustawodawca idzie jeszcze dalej

i ogranicza swobodę stron w składaniu pism procesowych - zarówno jeżeli chodzi o ich ilość, kolejność, jak i zawartość.

Obecnie obowiązujące przepisy kodeksu postępowania cywilnego regulują odrębnie postępowanie gospodarcze. Jego stronami mogą być wyłącznie podmioty prowadzące działalność gospodarczą lub takie które prowadziły działalność gospodarczą (przedsiębiorcy) i w związku z tą działalnością weszły w spór cywilny z innym przedsiębiorcą. Specyfiką postępowania gospodarczego jest jego formalizm, rozumiany m.in. jako obowiązek zgłaszania wszystkich twierdzeń i dowodów w sprawie w pierwszym piśmie procesowym. Powód w pozwie, a pozwany w odpowiedzi na pozew obowiązany jest zgłosić wszelkie twierdzenia i dowody w sprawie. Odpowiednio obowiązek ten dotyczy składającego zarzuty bądź sprzeciw od nakazu zapłaty. W przeciwnym razie strona traci możliwość powoływania się na nie w dalszym toku postępowania tzw. *prekluzja dowodowa*. Przepisy dopuszczają nieliczne wyjątki od zasady prekluzji dowodowej takie jak wykazanie, że strona w pierwszym piśmie procesowym nie miała możliwości powołania tych zarzutów, twierdzeń, dowodów np. gdy dowód nie istniał w dacie składania pisma. Drugim wyjątkiem jest wykazanie, że potrzeba powołania wynikła później np.

konieczność powołania kolejnych świadków w sprawie wyniknęła dopiero z zeznań świadków przesłuchanych w sprawie.

Postępowanie gospodarcze cechuje jeszcze wiele innych odrębności, m.in. niedopuszczalność powództwa wzajemnego, konieczność udowodnienia wiarygodności dokumentami dla potrzeb zgłoszenia zarzutu potrącenia w toku postępowania, czy istotne z biznesowego punktu widzenia przeprowadzanie na wniosek strony posiedzeń sądu lub jego części przy drzwiach zamkniętych gdy mogą być ujawnione okoliczności stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Dodatkowo, sąd ma obowiązek rozstrzygnięcia w przyspieszonym trybie spraw toczących się w tym postępowaniu. Zgodnie z art 479¹⁶ kpc sąd powinien dążyć do wydania wyroku w sprawie w terminie trzech miesięcy od daty złożenia pozwu. Sprawy o zawarcie, zmianę i rozwiązanie umowy oraz o ustalenie jej treści powinny być rozpoznawane w pierwszej kolejności.

Po wejściu w życie nowelizacji przepisy postępowania gospodarczego przestaną obowiązywać. W konsekwencji procesy między przedsiębiorcami będą prowadzone w postępowaniu cywilnym, które także częściowo ulegnie zmianie. Zasadnicze znaczenie dla uczestników postępowania cywilnego niesie zmieniony art. 207 kodeksu postępowania cywilnego.

Zgodnie z brzmieniem znowelizowanego art. 207 par. 2 i 3 kpc przewodniczący (tj. sędzia prowadzący postępowanie) może zarządzić wniesienie odpowiedzi na pozew w terminie nie krótszym niż dwa tygodnie. Przewodniczący może także przed pierwszą rozprawą zobowiązać strony do złożenia dalszych pism przygotowawczych oznaczając porządek składania pism, termin do ich złożenia i okoliczności które mają być wyjaśnione. Co istotne w toku sprawy złożenie pism przygotowawczych nastąpi tylko wtedy gdy sąd tak postanowi albo pismo będzie zawierało wyłącznie wniosek dowodowy. Sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym.

Zacytowana powyżej treść przepisu ni mniej ni więcej oznacza, że strony postępowania mogą zostać pozbawione możliwości swobodnego ustalania strategii procesowej, a w najlepszym razie panowania nad nią. Do tej pory tzw. gospodarzami procesu były jego strony, które swobodnie wypowiadały się i zajmowały stanowisko w procesie. W oparciu o przyjętą taktykę procesową składały pisma procesowe w dowolnej ilości, dowolnym czasie i o treści zgodnej z tą taktyką. Zgodnie z brzmieniem nowego art. 207 kpc kontrolę nad procesem i kierowanie nim przejmie sąd. Od 3 maja 2012 roku sąd, po pierwsze, będzie mógł ograniczyć stronom tematy pism procesowych – wskazując do jakich okoliczności mają się w piśmie odnieść, po drugie, wyznaczy stronom czas na wniesienie pism, po trzecie będzie mógł zabronić stronom składania pism procesowych w ogóle. Z tego względu głównym zarzutem padającym pod adresem omawianej nowelizacji jest zarzut częściowego ubezwłasnowolnienia stron w procesie. Mówi się o częściowym ubezwłasnowolnieniu bo zmiany dotyczą głównie pisemnego udziału w procesie, nie dotyczą czynności podejmowanych przez strony ustnie na rozprawie. W skrajnych przypadkach może dojść do tego, że pewnych czynności procesowych, które co do zasady należą do dyspozycji strony tak jak np. cofnięcie powództwa, strona nie będzie mogła dokonać pisemnie nie mając zgody sądu. W takiej sytuacji powód nie będzie mógł cofnąć powództwa poza rozprawą. Będzie mógł to zrobić dopiero na wyznaczonym terminie rozprawy.

Celem nowelizacji miało być usprawnienie i przyspieszenie postępowania. Jednak w praktyce może okazać się, że część zmian przyczyni się do jego wydłużenia. Takie konsekwencje może mieć też paragraf 7 art. 207 zgodnie, z którym odpowiedź na pozew jak również pisma przygotowawcze złożone z naruszeniem paragrafu 2 i 3 podlegają zwrotowi. Fakt zwrotu pisma przez sąd nie pozbawia jednak strony możliwości podnoszenia podczas rozprawy twierdzeń i dowodów zawartych w tym piśmie. Podobnie będzie w sytuacji gdy sąd zabroni stronom składania pism. W praktyce, strona będzie mogła zawartość takiego pisma podyktować do protokołu. Sąd natomiast będzie zobowiązany do zaprotokołowania stanowiska strony. Czas poświęcony przez sąd na zaprotokołowanie stanowisk stron będzie zależał od stopnia skomplikowania sprawy jak również obszerności pism, które strony chciałyby złożyć. Z praktyki jednak wiadomo, że taka forma wymiany argumentów przez strony może spowodować znaczne obsunięcia czasowe w postępowaniu. Strony mogą również próbować prezentować obszerne stanowiska w załącznikach do protokołu rozprawy.

Wbrew uzasadnieniu projektu nowelizacji system prekluzji dowodowej nie zniknie. Paragraf 6 art. 207 kpc przewiduje bowiem, iż spóźnione twierdzenia i dowody sąd pominie. Spóźnione są natomiast te twierdzenia i dowody, których strona nie powołała w pozwie, odpowiedzi na pozew lub dalszym piśmie procesowym. Sąd będzie mógł uwzględnić spóźnione twierdzenia i dowody, jeżeli strona uprawdopodobni brak winy w spóźnionym powołaniu dowodów czy wyjątkowe okoliczności. W konsekwencji z prekluzją dowodową będziemy mieli nadal do czynienia. Co gorsze, sytuacje stanowiące wyjątek od tej zasady określone zostały w sposób ogólny, szczególnie wątpliwości budzi określenie „wyjątkowe okoliczności”. To oznacza, iż o wystąpieniu sytuacji wyjątkowej i dopuszczeniu dowodu zadecyduje subiektywna ocena danych okoliczności przez sędziego. Powyższy przepis wprowadza również niekorzystne dla stron domniemanie, iż twierdzenia i dowody zgłoszono na czas tylko wtedy gdy zgłoszono je w pozwie, odpowiedzi na pozew lub dalszym piśmie składanym na zarządzenie sądu. W rzeczywistości, jeżeli strona nie będzie w stanie zgromadzić dowodów w terminie wskazanym przez sąd będzie musiała wykazywać brak winy czy zaistnienie wyjątkowych okoliczności. Dodać należy, iż powyższa sytuacja będzie szczególnie niekorzystna dla pozwanego, któremu sąd z góry określi termin (najczęściej dwutygodniowy) na zajęcie stanowiska i złożenie odpowiedzi na pozew. Z uwagi na okoliczności niezależne od pozwanego termin wyznaczony przez sąd może okazać się niewystarczający na zebranie dowodów w sprawie. Taką obiektywną okolicznością może stanowić chociażby skomplikowany charakter sprawy, w której sama ilość dokumentów które należy zebrać i złożyć może spowodować, że termin wyznaczony przez sąd będzie za krótki. Nie wspominając już o innych dowodach w sprawie czy konieczności konsultacji, zasięgnięcia opinii ekspertów. Ponadto, często jest tak, że z uwagi na skomplikowany charakter sprawy czy powiązania prawne i biznesowe pomiędzy podmiotami część dokumentów stanowiących dowody nie znajduje się w posiadaniu pozwanego i potrzebuje on czasu aby odpowiednie dokumenty czy informacje zdobyć. Rodzą się zatem pytania czy takie sytuacje sąd potraktuje jako niezawinionie przez stronę? Czy uzna za okoliczność wyjątkową i jakimi kryteriami będzie się kierował w swojej ocenie? Czy też strona która nie zdąży zgromadzić dowodów na czas naraża się na ryzyko przegrania procesu.

Przyznając sądom ww. uprawnienia o uznaniowym charakterze ustawodawca nałożył na sąd obowiązek pouczenia strony działającej bez profesjonalnego pełnomocnika o zasadach postępowania dowodowego. Wielość przepisów, o których sąd musi stronę poinformować (art. 162, 207, 217, 229, 230 kpc) poziom ich skomplikowania i różnorodność negatywnych konsekwencji wynikających z ich niewłaściwego zastosowania rodzi pytanie czy jest to rozwiązanie wystarczające aby strona bez profesjonalnego pełnomocnika poradziła sobie w procesie. Proponowana zmiana ma przy tym mankamenty proceduralne. Pozostawia wątpliwości jak owo pouczenie strony powinno być stosowane. Przepis wprowadzający obowiązek pouczenia stron nie wskazuje bowiem, w którym momencie pouczenie powinno nastąpić ani czy wystarczy jednorazowe pouczenie strony na pierwszej rozprawie, czy powinno być dokonywane na każdej rozprawie, czy może w momencie, w którym strona mogłaby z danego przepisu skorzystać. Inną kwestią jest czy pouczenie strony odniesie zamierzony skutek w postaci zrozumienia i umiejętności stosowania przepisów.

Likwidacja postępowania gospodarczego i zmiany w postępowaniu cywilnym wywołują wiele obaw i odmiennych komentarzy. Pozytywnie należy ocenić założenia jakie przyświecały zmianom postępowania gospodarczego tj. przestać wymagać od przedsiębiorców takiej samej znajomości przepisów prawa jak od profesjonalnych pełnomocników, usprawnić i przyspieszyć proces. Pytanie czy wymagało to całkowitej likwidacji postępowania gospodarczego i podniesienia standardów znajomości prawa dla zwykłych ludzi.

Przedsiębiorcy wyrażają obawy o przewlekłość postępowania, z której powszechnie znane jest dotychczasowe postępowanie cywilne. Także część wprowadzanych zmian wywołuje uzasadnione wątpliwości czy będziemy mieli szybszy proces. Czas w przypadku postępowań z udziałem przedsiębiorców to dosłownie pieniądze, bo oczekiwanie na wyrok np. zasądający należne wynagrodzenie/zapłatę może przełożyć się na pogorszenie sytuacji finansowej przedsiębiorcy, a w skrajnych przypadkach doprowadzić do upadłości. Ukłonem ustawodawcy w kierunku przedsiębiorców jest pozostawienie sądów gospodarczych, których doświadczenie zostanie wykorzystane przy wprowadzaniu w życie nowej procedury cywilnej i do których nadal mają trafiać sprawy roszczeń pomiędzy przedsiębiorcami

Zmiana reguł postępowania cywilnego nie pozostanie bez wpływu na przewidywalność wyroków sądu i pewność obrotu. Dotychczasowe postępowanie gospodarcze, być może niedoskonałe w swym kształcie utrwaliło się już w obrocie prawnym. A spora ilość orzeczeń Sądu Najwyższego interpretujących jego przepisy wpływała na przewidywalność wyroków. Wraz z wejściem w życie nowych przepisów, dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego stanie się bezużyteczne i potrzeba będzie kilku lat aby wypracować nowe.

Anna Gwiazda

Radca prawny

a.gwiazda@kochanski.pl

+48 660 765 903

Organizacje pozarządowe w procedurze cywilnej po nowelizacji

Nowelizacja kpc z 16 września 2011 r. wprowadza nowe reguły udziału organizacji społecznych w postępowaniu cywilnym. W miejsce używanego dotychczas pojęcia „organizacji społecznych” wprowadzono pojęcie „organizacji pozarządowych” zdefiniowanych w art. 3 ust. 2 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010r., Nr 234, poz. 1536 ze zm.), jako jednostki nienależące do sektora finansów publicznych oraz działające non-profit.

W zamierzeniu ustawodawcy, pojęcie organizacji pozarządowych ma być rozumiane szeroko, obejmując swym zakresem m. in. związki zawodowe, czy fundacje.

Zmiana nazewnictwa ma charakter porządkujący, gdyż także w innych aktach prawnych pojawia się pojęcie organizacji pozarządowych w miejsce organizacji społecznych.

Nowelizacja kpc wprowadza także nowe reguły w odniesieniu do uprawnień procesowych organizacji pozarządowych. Dotychczas organizacje społeczne typu non-profit miały w określonych przypadkach prawo wszczynania postępowania w sytuacjach, gdy wymagała tego ochrona praw obywateli, bez konieczności powiadamiania, czy uzyskiwania zgody samego zainteresowanego.

Tymczasem nowelizacja pozbawia organizacje pozarządowe legitymacji procesowej do wytaczania postępowania na rzecz osób trzecich bez ich zgody. Do wytoczenia powództwa na rzecz osoby fizycznej przez organizację pozarządową konieczne będzie uzyskanie pisemnej zgody takiej osoby. Konieczność uzyskania akceptacji osoby fizycznej będzie także dotyczyła przystąpienia organizacji do toczącego się już postępowania.

Przedstawienie pisemnej zgody osoby, w imieniu której ma być wytoczone lub prowadzone postępowanie będzie po nowelizacji traktowane jako jeden z elementów formalnych pozwu organizacji pozarządowej, lub pisma dotyczącego przystąpienia do toczącego się już postępowania. W razie jego braku, sąd wezwie do jego uzupełnienia pod rygorem zwrotu.

Nowelizacja dotyczy także dalszych skutków udziału organizacji pozarządowej w postępowaniu toczącym się na rzecz osoby fizycznej. Dotychczas, zarówno do wytoczenia powództwa przez organizację, jak i uczestnictwa takich organizacji w postępowaniu miały zastosowanie odpowiednio przepisy o prokuratorze. W szczególności art. 58 kpc z którego wynika, że prawomocny wyrok wydany w sprawie wytoczonej przez prokuratora ma powagę rzeczy osądzonej między stroną, na rzecz której prokurator wytoczył powództwo, a stroną przeciwną.

Znowelizowane przepisy także odwołują się do tej zasady, z jednym zastrzeżeniem. W przypadku wytoczenia powództwa przez organizacje pozarządowe nie będzie miał zastosowania art. 58 zd. 2 kpc przewidujący uprawnienie strony zainteresowanej, która nie

brała udziału w postępowaniu, do dochodzenia swoich roszczeń majątkowych w całości, lub w części, w której nie zostały zasądzone.

W przypadku, gdy organizacja pozarządowa przystąpi do toczącego się już postępowania, dysponentem postępowania pozostanie zainteresowana osoba fizyczna. Do organizacji pozarządowej w takim przypadku znajdują zastosowanie przepisy o interwencji ubocznej, do której nie mają odpowiedniego zastosowania przepisy o współuczestnictwie jednolitym.

Znowelizowane przepisy dotyczące organizacji pozarządowych w postępowaniu cywilnym będą miały zastosowanie w sprawach, które zostaną wszczęte po dniu wejścia w życie nowelizacji, czyli po 3 maja 2012 r.

Karolina Klunder

Aplikant radcowski

k.klunder@kochanski.pl

+48 660 765 908

Wpływ ogłoszenia upadłości na postępowanie cywilne

Jedną z ważniejszych zmian dokonanych nowelizacją k.p.c. z 16 września 2011 r. jest uchylenie art. 182¹ k.p.c., który przewidywał **umorzenie** postępowania cywilnego w przypadku ogłoszenia upadłości likwidacyjnej pozwanego.

Dotychczasowe postanowienie k.p.c. o umorzeniu postępowania powodowało niepożądane konsekwencje. Przykładowo, w razie odmowy wciągnięcia wierzytelności powoda na listę wierzytelności w postępowaniu upadłościowym wierzyciel (powód), któremu umorzono postępowanie, mógł być zmuszony do tego, aby ponownie wytaczać proces o swą należność, co wiązało się z ponoszeniem przez niego dodatkowych kosztów. Z punktu widzenia wymiaru sprawiedliwości oznaczało to w takim wypadku konieczność prowadzenia postępowania na nowo, nawet wtedy gdy umorzeniu uległ proces toczący się już w drugiej instancji, a nawet w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym!

Zgodnie z postanowieniami znowelizowanego k.p.c., ogłoszenie upadłości pozwanego spowoduje jedynie **zawieszenie**, a nie jak dotychczas – umorzenie, postępowania cywilnego.

Po zawieszeniu postępowania nastąpi jego podjęcie z udziałem syndyka lub zarządcy masy upadłości (tak będzie w przypadku roszczenia niepodlegającego zgłoszeniu do masy upadłości lub w przypadku odmowy wciągnięcia wierzytelności na listę wierzytelności) lub postępowanie zostanie umorzone (tak będzie w przypadku wciągnięcia wierzytelności powoda na listę wierzytelności w postępowaniu upadłościowym).

Korzyści jakie płyną z nowelizacji przepisów k.p.c. to przede wszystkim rezygnacja z nadużywanej przez sądy instytucji umorzenia postępowania, a w jej miejsce wprowadzenie rozwiązania polegającego na zawieszeniu postępowania do czasu wstąpienia do niego syndyka bądź do czasu wciągnięcia wierzytelności powoda na listę wierzytelności w postępowaniu upadłościowym.

Na zmianie przepisów skorzysta zarówno wierzyciel (powód), który uniknie ponownego wytaczania powództwa o swoją wierzytelność i ponoszenia kosztów z tym związanych, jak i sądy, które unikną ponownego prowadzenia postępowania w tej samej sprawie.

Zmienione przepisy dotyczące wpływu ogłoszenia upadłości na postępowanie cywilne stosuje się z dniem wejścia w życie nowelizacji, tj. z dniem 3 maja 2012 r., co oznacza, że znajdują one zastosowanie również do spraw będących w toku.

Konrad Orlik

Aplikant adwokacki

k.orlik@kochanski.pl

+48 883 323 479

Czy nadchodzi era „załącznika do protokołu”?

Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy- Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw zacznie, z pewnymi wyjątkami obowiązywać od dnia 3 maja 2012 r. Jedną z kluczowych zmian wprowadzonych nowelizacją jest ograniczenie możliwości składania przez strony stanowisk procesowych w formie pisemnej. Nowe brzmienia niektórych przepisów, w szczególności art. 127. kpc, 207 kpc oraz 217 kpc znacząco wpłyną na prowadzenie postępowania dowodowego i w założeniu ustawodawcy znacznie przyspieszą rozpoznanie spraw cywilnych poprzez koncentrację materiału procesowego. Zmiana powyżej wskazanych przepisów powinna zapewnić sędziom instrumenty służące koncentracji materiału dowodowego oraz zapobieganiu przedłużaniu procesu poprzez składanie kolejnych pism procesowych.

W celu wyeliminowania nadużyć ustawodawca wprowadził zasadę, że dalsze pisma przygotowawcze, inne niż odpowiedź na pozew, mogą być składane wyłącznie, gdy przewodniczący lub w toku sprawy sąd tego zażąda. Złożenie bez stosownego zobowiązania pisma przygotowawczego będzie skutkowało jego zwrotem. Powyższe nie oznacza jednak, iż strony utracą możliwość prezentowania stanowiska w sprawie, w inny sposób niż ustnie na rozprawie lub w pismach przygotowawczych składanych na wezwanie Sądu. Strony będą mogły złożyć załącznik do protokołu. Załącznik do protokołu jest częścią protokołu posiedzenia i ma na celu uzupełnienie jego treści o bardziej precyzyjne i pełniejsze przedstawienie wniosków (wywodów, konkluzji) oraz oświadczeń (twierdzeń i wypowiedzi) strony składającej załącznik. W szczególności może zawierać pełniejsze wywody prawne przedstawione na posiedzeniu, doprecyzowanie tez dowodowych i wniosków, odniesienie się do twierdzeń i wywodów innych uczestników postępowania złożonych na posiedzeniu. Zawsze jego treść musi mieć związek z wypowiedziami autora załącznika złożonymi na posiedzeniu, którego załącznik dotyczy. Załącznik do protokołu rozprawy nie ma znaczenia autonomicznego; jego rola jest pomocnicza w stosunku do obowiązującej zasady ustności rozprawy.

Zasadniczo załącznik powinien ograniczać się do zreferowania i streszczenia ustnych wywodów i wniosków przedstawionych uprzednio na rozprawie. Nie mniej jednak już wkrótce jego rola może w sposób wydatny wzrosnąć. W świetle ostatnich zmian legislacyjnych należy spodziewać się, iż strony oraz ich pełnomocnicy procesowi będą jeszcze chętniej niż dotychczas korzystali z instytucji załącznika do protokołu przemycając do materiału dowodowego swoje twierdzenia, wnioski i dodatkową argumentację aktualnie prezentowanego stanowiska procesowego. Czy ta tendencja będzie trwała? Na tak stawiane pytanie nie można udzielić jednoznacznej odpowiedzi, z pewnością bardzo istotne w tym zakresie będzie stanowisko sądów orzekających, które odniosą się do tej praktyki i *sui generis* „próby obejścia” ograniczeń w zakresie składania przez strony pism procesowych.

Szersza ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa

Najnowsza nowelizacja wprowadza szereg istotnych zmian w procedurze cywilnej. Jedną z nich dotyczy możliwości prawnych ograniczenia jawności posiedzeń Sądu.

W świetle dotychczasowego brzmienia art. 153 kpc, Sąd z urzędu zarządzał odbycie całego posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych, jeżeli publiczne rozpoznanie sprawy zagrażało porządkowi publicznemu lub moralności lub jeżeli mogły być ujawnione okoliczności objęte ochroną informacji niejawnych. Ponadto, Sąd na wniosek strony mógł zarządzić odbycie posiedzenia przy drzwiach zamkniętych, jeżeli uznał za uzasadnione wskazane przez stronę okoliczności lub gdy roztrząsane miały być szczegóły dotyczące życia rodzinnego. Dodatkowo w postępowaniach gospodarczych zgodnie z art. 479¹⁰ kpc Sąd na wniosek strony zarządzał odbycie posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych także wtedy, gdy mogły być ujawnione okoliczności stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Najistotniejszą zmianą w zakresie możliwości ograniczenia jawności posiedzeń jest dodanie § 1¹ w art. 153 kpc. Nowy przepis wprowadza dodatkową podstawę odbycia posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych, którą jest ryzyko ujawnienia okoliczności stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa stron. Przepis ten odpowiada art. 479¹⁰ kpc, uchylonemu w związku z likwidacją jednego z postępowań odrębnych (postępowania w sprawach gospodarczych). Skutkiem tej zmiany będzie rozszerzenie zastosowania powołanej normy prawnej na wszystkie sprawy cywilne, także niebędące sprawami gospodarczymi. Natomiast zmiana treści art. 153 § 2 kpc ma charakter zarówno redakcyjny, jak również porządkujący, gdyż precyzuje, iż w sytuacji, gdy podane przez stronę przyczyny Sąd uzna za uzasadnione lub jeżeli roztrząsane mogą być szczegóły życia rodzinnego stron, Sąd może zasądzić odbycie przy drzwiach zamkniętych nie tylko całego posiedzenia, lecz również jego części. Powyższe stanowi dyskrecyjne uprawnienie orzekającego Sądu.

Rozszerzenie katalogu okoliczności stanowiących podstawę wyłączenia jawności w posiedzenia w sprawach cywilnych należy oceniać pozytywnie. Szerszy niż dotychczas zakres możliwego stosowania powinien m. in. lepiej zabezpieczyć interesy przedsiębiorców w sprawach cywilnych, w tym chociażby w sporach z konsumentami oraz w sprawach z zakresu ochrony dóbr osobistych. Natomiast realne skutki powyżej wskazanych zmian legislacyjnych można będzie ocenić dopiero po kilku miesiącach obowiązywania nowych przepisów.

Tobiasz Szychowski

Adwokat, Partner

t.szychowski@kochanski.pl

+48 660 765 925

Przepisy przejściowe – skutki nowelizacji dla postępowań w toku

Zasady intertemporalne stosowania przepisów kpc po zmianach wprowadzonych Ustawą z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2011.233.1382) uregulowane zostały w artykule 9 ww. ustawy.

Ogólną zasadą przyjętą przez ustawodawcę jest zasada stosowania znowelizowanych przepisów do postępowań wszczętych po dniu wejścia w życie ustawy (art. 9.1 ustawy). Tym zaś dniem jest dzień 3 maja 2012 roku. Postępowania wszczęte po tej dacie (tj. postępowania wszczęte od dnia 4 maja 2012 roku włącznie) toczyć się będą na nowych zasadach.

Wszczęcie postępowania

Wszczęcie postępowania następuje, co do zasady, przez wniesienie pisma procesowego (pozewu lub wniosku). Wyjątkiem jest tu regulacja art. 466 kpc, która przewiduje możliwość zgłoszenia powództwa przez pracownika lub ubezpieczonego ustnie do protokołu w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.

Pismo wszczynające postępowanie może zostać złożone bezpośrednio w biurze podawczym sądu lub nadane za pośrednictwem Poczty Polskiej. W tym drugim przypadku oddanie pisma w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu (art. 165 § 2 kpc). Technicznie zatem rzecz ujmując, o tym czy sprawa toczyć się będzie wedle nowych przepisów decydować będzie data wskazana na prezentacji przystawionej w biurze podawczym właściwego sądu, lub też data nadania pozwu lub wniosku za pośrednictwem Poczty Polskiej wskazana na potwierdzeniu nadania.

Jednakże już w przypadku nadania pisma na poczcie za granicą o terminie wniesienia pozwu decydować będzie nie data nadania przesyłki za granicą, ale data jego przekazania polskiemu urzędowi pocztowemu. Może zatem zdarzyć się tak, że pozew nadany w zagranicznym urzędzie pocztowym przed 4 maja 2012 roku, zostanie przekazany Poczcie Polskiej przez zagranicznego operatora pocztowego w dniu 4 maja 2012 roku lub później. W takiej sytuacji postępowanie toczyć się będzie wedle znowelizowanych przepisów. Podobne konsekwencje mogą spotkać pisma wszczynające postępowanie wysłane za pośrednictwem firm kurierskich. Jeżeli pozew zostanie wysłany kurierem w dniu 2 maja 2012 roku, zaś kurier złoży go w sądzie dopiero w dniu 4 maja 2012 roku, wówczas do tak wszczętego postępowania znajdą zastosowanie przepisy znowelizowane.

Może się również zdarzyć, że znowelizowane przepisy znajdą zastosowanie do spraw, w których pismo wszczynające postępowanie zostało złożone przed datą 4 maja 2012 roku. Będzie tak w przypadku, gdy pismo wszczynające postępowanie zawierało braki formalne do uzupełnienia których sąd wezwał stronę, lecz ta nie uczyniła zadość wezwaniu Sądu w wyznaczonym terminie. Zgodnie bowiem z art. 130 § 2 kpc po bezskutecznym upływie terminu

przewodniczący zwraca pismo stronie. Pismo zaś w ten sposób zwrócone nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z jego wniesieniem. Czyli lapidarnie rzecz ujmując pismo nie wszczyna postępowania. Powszechną praktyką jest, że w takich przypadkach strona może jednak uzupełnić braki pisma po terminie, wnosząc jednocześnie o niedokonywanie przez sąd fizycznego zwrotu pisma, lecz zarejestrowanie sprawy pod nową sygnaturą (jako nowej sprawy). W takim przypadku dniem wszczęcia postępowania (pod nową sygnaturą), będzie dzień złożenia/nadania pisma zawierającego ww. wnioski wraz z uzupełnieniem braków formalnych. Jeżeli złożenie takiego pisma nastąpi po dniu 4 maja 2012 roku, wówczas do tak wszczętego postępowania zastosowanie będą miały przepisy znowelizowane.

Skutki nowelizacji dla postępowań w toku

W ustępach od 2 do 7 artykułu 9 nowelizacji, ustawodawca wprowadził wyjątki od omówionej powyżej zasady stosowania przepisów nowelizacji do postępowań wszczętych po dniu wejścia w życie ustawy.

Wyjątki te przewidują stosowanie znowelizowanych przepisów do postępowań w toku lub też do orzeczeń wydanych po dniu wejścia w życie ustawy. Istotne zmiany, które dotkną postępowania już w toku, wskazane zostały poniżej.

Po pierwsze, apelacje wniesione po dniu wejścia w życie nowelizacji (czyli z dniem 4 maja 2012 roku) będą mogły zostać złożone bezpośrednio do sądu II instancji (nowy artykuł 396 § 3 kpc).

Po drugie, będzie można żalić postanowienie sądu pierwszej instancji wydane po dniu wejścia w życie ustawy (a zatem wydane 4 maja 2012 roku i później) odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (nowy art. 394¹ § 1 kpc).

Po trzecie, będzie można żalić do Sądu Najwyższego wyrok sądu drugiej instancji wydany po dniu wejścia w życie ustawy (a zatem wydany 4 maja 2012 roku i później) uchylający wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania (nowy art. 394¹ § 1¹ kpc).

Po czwarte, zażalenia na postanowienia sądu drugiej instancji co do zwrotu kosztów procesu wydane od dnia 4 maja 2012 roku przysługiwać będą do innego składu sądu drugiej instancji, tzw. zażalenie poziome (nowy art. 394²).

Po piąte, z uwagi na nowe reguły dotyczące sposobu rozpoznania wniosku o wyłączenie referendarza sądowego (wniosek będzie rozpoznawał sąd, nie zaś jak do tej pory prezes sądu w trybie administracyjnym), możliwe będzie zażalenie postanowienia sądu o oddaleniu wniosku o wyłączenie referendarza.

Po szóste, od 3 maja 2012 roku nie będzie stosowany art. 182¹, który przewidywał umorzenie postępowania w przypadku ogłoszenia upadłości likwidacyjnej pozwanego. W jego miejsce natomiast stosowana będzie od 3 maja 2012 roku nowa regulacja zawarta w art. 174 § 1 pkt. 4 oraz § 3 wraz z art. 180 § 1 pkt. 5 kpc, która wprowadza obligatoryjne zawieszenie postępowania w przypadku ogłoszenia upadłości likwidacyjnej strony (zarówno powoda jak i pozwanego).

Po siódme, do decyzji Prezesów właściwych urzędów wydanych do dnia 2 maja 2012 r. w sprawach z zakresu ochrony konkurencji, regulacji energetyki, regulacji telekomunikacji i poczty

oraz regulacji transportu kolejowego stosowane będą nadal przepisy art. 479¹-479², art. 479⁴, art. 479⁶ i art. 479^{6a}, art. 479⁸, art. 479⁹-479^{14b}, art. 479¹⁶-479^{19a} oraz art. 479²² kpc.

KONTAKT

Kochański Zięba Rapala i Partnerzy Sp.J.

Pl. Piłsudskiego 1, 00-078 Warszawa

tel.: +48 22 326 9600

fax: +48 22 326 9601

www.kochanski.pl